Artılarımızı korumak için **Orta Vadeli Program** yenilenmeli

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU
TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği (Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret ve Sanayi Odası (ICCI) Başkan Yardımcısı
baskanlik@tobb.org.tr

Yapısal reformlarla yüksek büyüme hızımızı korursak, ekonomimizin bizden ilerde ama büyüyemeyen ülkelere yaklaşması anlamında bir fırsat yakalayabiliriz. Ekonomideki istikrarın temelini oluşturan **kamu maliyesindeki sağlam duruşun güçlendirilmesi** için Orta Vadeli Program yenilenmelidir. Bu sayede piyasalardaki öngörülebilir de artacak ve güven ortamı olumlu etkilenecektir.

Dünya ekonomisi çok zor bir dönemden geçiyor. 2009 küresel krizine yol açan sistemdeki sorunların çözülemediği görülüyor. Finans sisteminde başlayan kredi ve likidite krizi, ülke bazında kamu maliyesi krizine dönüşüyor. AB içindeki özellikle Yunanistan sorunu çözülemedi. Esasen AB'de bir liderlik sıkıntısı yaşanıyor, zor kararları alabilecek irade ve azim gözükmüyor. Sıkıntıları zaman yayarak çözme girişimleri sonuç vermediği gibi maliyetleri daha da artırıyor.

Dünyada büyüme 2010'da yüzde 5 olmuştu. Son tahminlere göre dünya ekonomisi bu yıl ve gelecek yıl yaklaşık yüzde 4 büyüyecek. Ancak bu tahminler öncekine göre bu yıl için 0.3, gelecek yıl için 0.5 puan düşürülmüş durumda. Pek çok ülkenin mali durumu hala yüksek riskler taşıyor. İhtiyaç duyulan orta vadeli mali düzenleme çabaları yetersiz kalıyor. Bu yüzden özellikle gelişmiş ülkelerde büyümeye ilişkin aşağı yönlü riskler artıyor.

Euro Bölgesi'nde büyümenin sağlanması ve kriz çözüm mekanizmalarının yeterliliği konusundaki kaygıların giderilmesinde güçlük yaşanıyor. Aralarında İtalya ve İspanya'nın da olduğu büyük ülkelerdeki borçlanma faiz oranları arasındaki farkın derinleşmesi, piyasalardaki hassasiyetin sıkça değişebileceğinin göstergesi olarak görülüyor.

Avrupa Finansal İstikrar Fonu'nun esnekliğinin artırılması için AB zirvesinde alınan önlemler olumlu olmakla birlikte, Avrupalı ülkelerin bu önlemleri hemen uygulamaya koyması ve Euro bölgesinde güveni desteklemek için gerekirse ek adımlar atma niyetinin işaretlerini açıkça vermeye devam etmeleri gerekiyor.

ABD ve Japonya'daki bütçe açıkları büyüyor ve bu durum borç oranlarını yükseltiyor. Buna rağmen bu ülkelere yönelen sermaye hareketleri sayesinde faiz oranları tarihin en düşük seviyelerinde seyrediyor. Ancak bütçe açıklarını ve kamu borçlarını azaltmaya ilişkin somut planlar ortaya çıkmazsa, bu ülkelere güvenin de zayıflaması sözkonusu. ABD'nin de orta vadeli mali düzeltme sağlama konusunda, gerekli siyasal uzlaşmanın sağlanmasında sıkıntılar yaşanıyor. Bunun bir sonucu olarak ABD'nin uzun vadeli kredi notu düşürülüyor.

Gelişmekte olan ülkelerden bazıları mali yapılarını iyileştirmede konjonktürel gelişmelerden yararlanırken, bazılarındaysa aşırı ısınma işaretleri ortaya çıkıyor. Gelişmiş ülkelerden kaynaklı risklere şu ana kadar sınırlı biçimde maruz kalan gelişmekte olan ülkelerin, bu risklerle karşılaşmadan önce mali temellerini daha da güçlendirmesinde fayda görülüyor.

Düşük gelirli ülkelerinse kriz sırasında mali destekleri iyi kullandığı, ancak şu anda harcama ihtiyaçlarını giderirken yeniden yapılanma güçlüğüyle karşı karşıya bulundukları, yüksek gıda ve akaryakıt fiyatlarının birçok düşük gelirli ülkede harcama baskısı ortaya çıkarttığı tespiti yapılıyor. Düşük gelirli ülkelerde mali güçlükler devam ederken, bu ülkelerin üçte biri yüksek borçlu ya da yüksek borç sürdürülebilirliği riski altında.

Küresel ekonomilerdeki zayıf büyüme görünümleri, kamu ve özel sektör bilançolarını olumsuz etkiliyor. Birçok gelişmiş ülkede, özel sektörün risklerinin kamu sektörüne transferi yüzünden, kamu maliyeleri artan finansman maliyetlerine maruz kalıyor ve bu durum makro kırılganlıkları artırıyor. Dolayısıyla kamu harcamalarında esnek hareket etmeyi güçleştiriyor.

Gelişmiş ekonomilerdeki siyasi liderlerin makro finansal istikrarı güçlendirmede ve büyümeyi artıracak reformların uygulanmasında henüz uzlaşı sağlayamamış olmaları nedeniyle piyasalar siyasetçilerin gerekli adımları atma becerisini sorguluyor. Euro Bölgesi'ndeki ülkeler arasındaki farklı siyasi yaklaşımlar, kapsamlı çözümleri hayata geçirmeyi engelliyor.

Kamu borcu krizi nedeniyle bankacılık sistemi zayıflayan Euro Bölgesi ülkelerinde, bankalarının yeniden sermayelendirmesi gerekiyor ve bunun için Avrupa Finansal İstikrar Fonu'nun kullanılması öneriliyor. Ayrıca bu ülkelerin bütçe açıklarını azaltma planlarını gecikmeksizin uygulamaları gerekiyor. Bu düzenlemelerin büyüme üzerindeki olumsuz etkilerinin azaltılması için iş ortamını iyileştirmeye yönelik reformlara gidilmesi öneriliyor.

> Küresel ekonominin bir parçası olan Türkiye ekonomisinin, **küresel çapta bir krizden etkilinmemesi mümkün değil.** Alınacak önlemlerle bu etkinin boyutunu azaltabiliriz.

Küresel ekonominin bir parçası olan Türkiye ekonomisinin, küresel çapta bir krizden etkilenmemesi mümkün değil. Alınacak önlemlerle bu etkinin boyutunu azaltabiliriz. Küresel kriz bizi ticaret kanalı ve finansman kanalı yoluyla etkiliyor. AB bizim bir numaralı ihracat pazarımız. Bu pazarın daralması ihracatımızı olumsuz etkileyecek. İhracat pazarlarını çeşitlendirmemiz buradaki kaybımızı tamamen telafi edemez ancak azaltabilir. Zira AB pazarının sunduğu yüksek gelirli alıcı portföyü başka pazarlardan daha az.

Finansman kanalı noktasındaysa, sermayesi aşınan Avrupa bankalarının kredi verme kapasitesi zayıflar. Bu bankaların fonlamasına dayalı bizim gibi ülkelerde kredi sıkışması yaşanabilir. Zira Avrupalı bankalar gelişmekte olan ülkeler için ana kredi kaynağıdır. Meydana gelecek bir likidite sıkışıklığı sonucu, yüksek büyümeyi finanse edecek parayı bulmak zorlaşacağı için büyüme hız kesebilir. Ülkeler ve şirketler vadesi gelen borçları çevirmekte zorlanabilir, borçlansalar bile daha yüksek maliyet ve kısa vadelerde borçlanmak durumunda kalabilirler.

Kamu maliyesinin sağlam duruşu ve özel sektörün dış borç çevirme konusundaki tecrübesi bizim artılarımızdır. Yapısal reformlarla yüksek büyüme hızımızı korursak, ekonomimizin bizden ilerde ama büyüyemeyen ülkelere yaklaşması anlamında bir fırsat yakalayabiliriz. Ekonomideki istikrarın temelini oluşturan kamu maliyesindeki sağlam duruşun güçlendirilmesi için Orta Vadeli Program yenilenmelidir. Bu sayede piyasalardaki öngörülebilir de artacak ve güven ortamı olumlu etkilenecektir.

Ekonomideki en büyük risk kaynağı haline gelen cari açığa ve bunun sonucu ortaya çıkan kırılgan yapıya karşı politikalar ve tedbirler geliştirmeliyiz. Cari açığın nedeni olan dış ticaret açığını azaltmak için yeni bir yatırım teşvik sistemi oluşturulmalı ve ülke içindeki üretim desteklenmelidir.